

Záměr rozvoje doktorského studia na Pedagogické fakultě MU 2021+: podklad k diskusi

Doktorské studium (dále DS) získává v rámci vysokého školství stále významnější postavení. Vedle toho, že je chápáno jako nejvyšší stupeň vysokoškolského vzdělávání, jsou do něj vkládána očekávání vzhledem k přípravě vysoce kvalifikovaných odborníků pro oblast vědy – výzkumu, vývoje a inovací. Diskuse o příklonech DS tu více ke vzdělávací, tu k výzkumné, popř. i ke společenské roli vysoké školy probíhají v mezinárodním i národním kontextu dlouhodobě a nacházejí svůj odraz v koncepcích a strategiích rozvoje na úrovni konkrétních univerzit a fakult.

Pedagogická fakulta MU má ambici vstupovat do diskusí na téma doktorského studia nejen se svojí odbornou expertízou, ale také s konkrétními příklady ze své vlastní praxe. Na fakultě v posledních letech pracují různé odborné skupiny (např. ve vazbě na projekt HR Award či na Strategický záměr PdF MU), v nichž jsou otázky rozvoje DS diskutovány. Toto studium se na fakultě průběžně inovuje a získává silnější zázemí v budované (post)doktorandské škole.

Výstupem diskusí je mj. předkládaný materiál, editovaný proděkanem pro výzkum a akademické záležitosti, který má být na přelomu let 2020/2021 souběžně diskutován s relevantními aktéry – kolegiem děkana, oborovými radami, Vědeckou radou PdF MU a dalšími. Výsledky diskusí by se měly promítnout do Strategického záměru Pedagogické fakulty MU pro následující období (2021–2028) a do jeho každoročních aktualizací.

V materiálu je načrtnut kontext problematiky, jsou otevřeny vybrané koncepční otázky DS na PdF MU a jsou analyzovány čtyři základní dimenze (rozměry) doktorského studia: jde o rozměr (1) vzdělávací, (2) výzkumný, (3) internacionalizační a (4) realizační. Namísto závěru je předloženo shrnutí otázek otevřených k diskusi. Vedení Pedagogické fakulty MU uvítá zpětnou vazbu k tomuto materiálu – je možno zasílat ji na mailovou adresu tjanik@ped.muni.cz či prezentovat ústní formou při různých příležitostech.

Mezinárodní – národní – univerzitní – fakultní kontext problematiky

Vedle evergreenů jako kvalita, relevance a internacionalizace se jako zásadní v **mezinárodním kontextu** jeví diskuse o koncipování a rozvíjení DS ve vztahu k jednotlivým rolím vysoké školy. S určitým zjednodušením jde o to, do jaké míry DS chápat jako „oblast vysoké učenosti v oboru“ versus jako „přípravu na profesionální provádění výzkumu“.

Jak si všímá např. Pechar (2004, s. 320 an.), v Evropě je doktorské studium v humboldtovské tradici koncipováno převážně na základě individualizovaného vztahu „mistr-novic“ (školitel-doktorand), a má proto víceméně osobní charakter a není do té míry formalizováno a standardizováno. Naproti tomu v USA (ale také v UK a některých částech kontinentální Evropy) se provozují strukturované doktorské programy, kde namísto či vedle individuálního vztahu mezi doktorandem a školitelem nastupuje kolektivní odpovědnost celé instituce a specializovaných pracovišť zaměřených na přípravu ve výzkumu – tento model vykazuje silnější formalizaci a standardizaci. V průběhu druhé poloviny 20. století je i

v Evropě model založený na vztahu „mistr-novic“ vlivem expanze a narůstající specializace ve vysokém školství a ve výzkumu oslabován a lze identifikovat rostoucí vliv amerického modelu (srov. např. také posun v terminologii: od „Doktor“ k „PhD“).

Hlavními tématy diskusí o DS v **národním kontextu** jsou vedle internacionalizace také zvýšení jeho kvality a společenské relevance, ale zejména pak jeho cíl a zaměření. Právě zaměření doktorského studia dnes i u nás osciluje mezi vzdělávacím a výzkumným pólem. Mnohé přitom nasvědčuje tomu, že výzkumné zaměření posiluje. Dle Strategického záměru MŠMT pro oblast vysokých škol na období od roku 2021 je dále cílem zvýšit efektivitu systému jak z hlediska vynaložených prostředků, tak z hlediska času a potenciálu studujících i jejich školitelů, a posílit motivaci a úsilí všech klíčových aktérů doktorských studijních programů ke zvýšení úspěšnosti a kvality. Má se usilovat o otevřenost doktorského studia pro zahraniční zájemce a o zvýšení internacionalizace celého systému. Má být vyvolána diskuse ohledně změny vysokoškolského zákona týkající se mj. revize mechanismu financování doktorských studií. Jedním z výsledků této změny by mělo být zvýšení selektivity doktorského studia a zároveň zvýšení studijní úspěšnosti a zkrácení doby studia tak, aby každoroční celkový počet absolventů nepoklesl významně pod stávající úroveň.

Strategickými cíli v **kontextu Masarykovy univerzity** je zejména snaha o excelenci v mezinárodním výzkumném prostředí, a to rozvíjením interdisciplinárních témat, posilováním kvalitního vědeckého výkonu s mezinárodním ohlasem, zavedením vyšších standardů kvality s důrazem na kvalitu vědeckých výsledků doktorandů, získáváním mezinárodní zkušenosti v průběhu doktorského studia a důrazem na dodržování standardní doby studia. Má také dojít ke zkvalitnění přijímacího řízení do doktorského studia, k předcházení studijní neúspěšnosti, systematizaci a standardizaci požadavků na školitele.

Na **Pedagogické fakultě MU** je DS ve změněných společenských podmínkách kontinuálně rozvíjeno od 90. let 20. stol. Vedle PedF UK patří PdF MU v tomto ohledu k nejlépe vybaveným pedagogickým fakultám v ČR a má ambice na další rozvoj. Cílem v uplynulém období bylo pokrýt doktorským studiem hlavní obory fakulty a vytvořit tak odborné (vědecké, výzkumné) zázemí pro jejich další rozvoj. Portfolio doktorských oborů / programů a na ně navazujících akreditačních práv pro habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem je na PdF MU vcelku reprezentativní, byť některé obory prozatím pokryty nejsou. Práva na habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem má PdF MU v oborech: Didaktika cizího jazyka, Hudební výchova, Pedagogika, Speciální pedagogika, Výtvarná výchova.

Doktorské studium je na PdF MU uskutečňováno v osmi studijních oborech, resp. programech (Didaktika cizích jazyků, Didaktika geografie, Hudební teorie a pedagogika, Jazyková a literární komunikace, Sociální pedagogika, Speciální pedagogika, Školní pedagogika, Teorie výtvarné a galerijní pedagogiky) a v několika jazykových mutacích (viz dále). Každý ze studijních oborů, resp. programů se nachází ve specifické situaci. Sedmi z nich se podařilo úspěšně projít procesem přeměny oborů na programy a při této příležitosti přistoupit ke koncepčním a obsahovým úpravám. Posledním oborem, který přeměnou na studijní program prozatím neprošel, je Sociální pedagogika. K přeměně na program prozatím nedošlo z důvodu nedostatečného personálního zajištění oboru. V současné chvíli probíhají jednání ohledně nového personálního zajištění tohoto oboru tak, aby mohly být splněny podmínky pro přípravu přeměny na studijní program. Nabízí se také varianta začlenění doktorského oboru Sociální pedagogika do programu Školní pedagogika, což by však vyvolalo potřebu obsahového přehodnocení a nového akreditování.

Koncepční otázky doktorského studia na PdF MU

S ohledem na platnou legislativu vztahující se k získávání akreditačních práv na habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem není cílem Pedagogické fakulty MU slučovat doktorské studijní programy do širších celků, nýbrž s ohledem na specifičnost každého z nich je rozvíjet v relativní autonomii. Všechny stávající doktorské obory jsou na PdF MU pěstovány s ambicí udržet habilitační a jmenovací práva, resp. k nim směřovat (v oborech, které je ještě nemají).

Současně je však nezbytné zvažovat situaci menších, popř. personálně méně vybavených doktorských programů a řešit otázky jejich dalšího rozvoje v rámci celku DS na PdF MU. Jednou z variant je vnímat tyto menší obory jako výchozí platformu pro rozšíření směrem k oborům tematicky blízkým a vytvořit tak robustnější (personálně i projektově lépe zajištěné) doktorské programy a současně pokrýt doktorským studiem další obory, v nichž se fakulta chce rozvíjet. Konkrétně by se mělo jednat o oblast didaktik společenských věd (integrována didaktika historie, didaktika společenských věd / výchovy k občanství) a o oblast didaktik matematických a přírodovědných oborů a jejich aplikací (integrována didaktika STEM – science, technology, engineering, mathematics). Ze zkušeností vyplývá, že je vhodnější akreditovat doktorská studia za širší oblasti vzdělávání, protože tak jsou méně zranitelná a fragmentarizovaná, lze je lépe personálně zajistit, umožňují širší kooperaci, vykazují větší relevanci a celkově se lépe prosazují (např. při následných žádostech o akreditační práva na habilitační a jmenovací řízení). Modelovým příkladem z poslední doby budiž doktorský program Didaktika cizích jazyků na PdF MU, který již získal akreditační práva na habilitační a jmenovací řízení.

Pokud jde o výzkumnou profilaci, v DS na PdF MU je kladen důraz na provázanost výzkumných témat (záměrů a projektů) fakulty s disertačními výzkumy doktorandů a zohledňování perspektivy mezinárodní uplatnitelnosti výsledků. Výzkum je na PdF uskutečňován ve třech hlavních tematických oblastech: (1) vzdělávací systémy, (2) kurikulum v oborech školního vzdělávání, (3) inkluzivní vzdělávání a sociální inkluze, přičemž k nim dále přistupují oborově specifická výzkumná témata jednotlivých kateder. V návaznosti na to je na PdF zdůrazňován výzkumný a internacionalizační rozměr doktorského studia.

Podporována je také realizace a zviditelňování výzkumů a jejich výstupů. V této oblasti byla na fakultě vytvořena strategie podpory publikování a výzkumu. Kromě mezinárodně uplatnitelných výstupů by k lepšímu mezinárodnímu renomé fakulty měly přispět i studijní programy akreditované v cizím jazyce a spolupráce na realizaci doktorského studia s odborníky ze zahraničí. Vedle mezinárodního rozměru doktorského studia je podporována také jeho interdisciplinární složka. Jako hlavní nástroj podpory interdisciplinarity doktorských studií na PdF MU se etabluje (post)doktorandská škola, která by měla přispět k lepšímu vzájemnému propojení jednotlivých doktorských programů a k vytvoření širší komunity doktorandů a postdoktorandů na PdF MU.

Pokud jde o realizační stránku DS, požadavky kladené na doktorandy na PdF MU byly zachyceny (standardizovány) ve směrnici děkana č. 5/2019. Jedná se o požadavky na publikační, pedagogickou, vědecko-výzkumnou a prezentační činnost, dále o požadavky na internacionalizaci a disertační práci.

Podpora vědy a výzkumu je Pedagogickou fakultou vnímána jako priorita a je jí věnována odpovídající pozornost. Pedagogická fakulta zahájila na jaře 2019 přípravu k získání ocenění HR Excellence in Research Award. Cílem je vytvořit atraktivní a kvalitní prostředí pro výzkumníky. V rámci šetření týkajících se doktorského studia byly získány podněty využitelné pro jeho další rozvoj.

Čtyři rozměry doktorského studia: současný stav a možnosti zlepšení

A. Vzdělávací (obsahový) rozměr

Současný stav

Vzdělávací rozměr se vztahuje k obsahu, který příslušný doktorský program pokrývá a který mají jeho absolventi do hloubky zvládat. Doktorské programy jsou na PdF MU koncipovány jako disciplinární (tj. rozvíjené v rámci konkrétních vědních oborů), s více či méně výraznými interdisciplinárními přesahy.

Pokud jde o strukturu vzdělávacího obsahu, jednotlivé doktorské programy zahrnují:

- a) jeden nebo více povinných (jádrových) předmětů pokrývajících základ vědního oboru,
- b) typicky dva povinné metodologické předměty (první je situován na počátek studia a je koncipován jako úvod do metodologie vědecké práce, druhý následuje a má povahu oborově specifické metodologie),
- c) skupinu povinně volitelných předmětů umožňujících tematickou profilaci dle zaměření konkrétní disertační práce,
- d) povinné předměty cizího jazyka (typicky angličtiny) se zaměřením na akademické účely.

Zmíněná kurikulární struktura se jeví jako funkční, posílení nicméně vyžadují aktivity pro rozvoj přenositelných kompetencí doktorandů. V této souvislosti se otevírá otázka stran profesního vyústění doktorského studia a profilu absolventa doktorského studia. Na PdF MU se prozatím počítá – převážně tradičně – s profesním vyústěním doktorátu v akademickém prostředí. Vedle toho by ovšem značný potenciál mohlo mít profesní vyústění doktorátu z pedagogiky / didaktiky v mimoakademickém prostředí. Mohlo by jít o přípravu vysoce kvalifikovaných a specializovaných odborníků pro koncepční úlohy v resortu školství (např. koncipování kurikula či inovací ve vzdělávání) či o přípravu na neakademické pozice ve struktuře vzdělávání a výzkumu na vysokých školách (např. oblast řízení kvality vzdělávání, akreditací, management a hodnocení vědy apod.).

Možnosti zlepšení

Základní výzvou v této oblasti je diskuse nad úpravou zmíněné kurikulární koncepce, postavené na modulárním systému, který by umožnil lepší sdílení jednotlivých předmětů napříč různými doktorskými programy. Mělo by tak dojít k lepšímu rozlišení jádrového kurikula od kurikula profilujícího. Vedle toho by se mělo posílit kurikulum průřezové – to by mělo jít napříč doktorskými programy a mělo by zahrnovat příležitosti k rozvíjení klíčových či přenositelných znalostí a dovedností potřebných pro výzkumnou i pedagogickou činnost (tzv. měkké dovednosti, publikační dovednosti, prezentační dovednosti, kritické myšlení apod.), a to jak v akademické oblasti, tak mimo ni. Svěbytnou výzvou je sjednocení přístupu k výuce cizích jazyků a zintenzivnění rozvoje produktivních řečových dovedností.

Cílovou skupinou kurzů, seminářů či workshopů zaměřených na uvedené dovednosti by měli být všichni začínající výzkumníci – tedy kromě doktorandů také postdokorandi. Tím by se posílilo vrstevnické učení, mezioborová spolupráce, přenos poznatků apod. Platformou pro realizaci těchto aktivit by měla být (post)doktorandská škola PdF MU (viz dále).

Další výzvou je rozvíjet pojetí doktorátu z pedagogiky / didaktik pro vysoce kvalifikované neakademické pozice v oblasti školství a vzdělávání a také v oblasti vysokého školství a vědy.

B. Výzkumný rozměr

Současný stav

Doktorské studium je v posledních letech stále více spojováno s výzkumnou rolí vysokých škol. Jednou z priorit PdF MU je posilovat pojetí DS přikloněné k výzkumu, avšak současně nerezignovat na závazek zprostředkování „vysoké učenosti“ v oboru.

Povinností studujících je realizovat vlastní výzkum, který ústí do disertační práce. Doktorandi jsou při plánování a realizaci výzkumu podporováni svými školiteli a konzultanty, dle potřeby a možností se jim dostává podpory v obecné i oborově specifické metodologii.

Výsledky svého bádání mají doktorandi prezentovat na domácích a zahraničních konferencích (dle Směrnice děkana č. 5/2019 se jedná o 4 prezentace na konferencích, z toho min. 2 na konferencích konaných v ČR (popř. v SR) a min. 2 na konferencích konaných mimo ČR s jiným jednacím jazykem než češtinou). Za dobu studia jsou dále požadovány min. 4 publikace, z toho min. 1 studie uveřejněná v časopise nebo sborníku v databázi WoS nebo SCOPUS a 1 studie v recenzovaném časopise (zbývající mohou mít podobu odborných knih, kapitol v knize, článků v časopisech či příspěvků ve sborníku).

Možnosti zlepšení

Větší důraz by měl být kladen na provázanost témat disertačních prací s profilujícími výzkumnými tématy a záměry fakulty. Tomu by měla napomáhat přehledná a průběžně aktualizovaná prezentace výzkumných témat na webových stránkách fakulty. Kromě toho by mělo být více podporováno výzkumné propojení mezi doktorandy v rámci oborů a napříč obory. Díky tomu by se měl zvýšit potenciál pro mezioborový výzkum.

V souvislosti se snahami o zvyšování kvality publikačních výstupů usiluje PdF MU o nastavení motivujícího a podporujícího prostředí pro doktorandy. Za tímto účelem byla vytvořena Strategie podpory publikování a výzkumu na PdF MU, která však cílí především na zkušenější autory. Měla by proto být upravena tak, aby ji mohli více využívat i doktorandi. Nadále by mělo docházet k motivaci a podpoře doktorských studujících k zapojování do vědeckých projektů (IGA, GAMU / GA ČR, TA ČR) a ke kvalitním tvůrčím a publikačním výkonům v renomovaných časopisech či monografiích. V návaznosti na to je nezbytné zaměřit se na další přípravu doktorandů v oblasti publikačních dovedností (v českém i

cizím jazyce) a na zveřejňování výsledků v otevřených zdrojích. Zde by se měly více využívat aktivity MU v oblasti otevřené vědy / otevřeného přístupu. Motivačním nástrojem pro dosahování kvalitních publikačních výstupů by mělo být atraktivní finanční ohodnocení za excelentní publikační či jiné vědecké výsledky – např. v rámci stipendijních programů.

C) Internacionalizační rozměr

Současný stav

Na Pedagogické fakultě MU je nyní nově akreditováno 6 cizojazyčných programů (5 v anglickém jazyce, 1 v německém jazyce). V současné chvíli (podzim 2020) však na PdF studují pouze 4 zahraniční studenti, přičemž pouze jeden z nich je zapsán do cizojazyčné mutace. Důvodem nízkého počtu doktorandů v cizojazyčných programech je fakt, že se jedná o placené studium.

Mezinárodní rozměr doktorského studia je dále vymezen požadavkem na absolvování zahraniční stáže na akademickém či výzkumném pracovišti, a to v souhrnném rozsahu nejméně sedmi týdnů (Směrnice děkana č. 5/2019). Vedle toho je mezinárodní rozměr doktorského studia rozvíjen požadavkem na publikování a prezentování v cizích jazycích, jak bylo uvedeno výše.

Možnosti zlepšení

Internationalizační rozměr doktorského studia je bezesporu jednou z oblastí, kterou je potřeba posílit. A to především podporou navazování odborné spolupráce se zahraničními institucemi, které se zabývají obdobnými výzkumnými tématy jako doktorandi PdF MU. Takto navázané spolupráce by pak měly být posilovány formou pobytů a vyžádaných přednášek zahraničních odborníků a výzkumníků na PdF MU. Zároveň by ve větší míře mělo docházet k vysílání výzkumníků – školitelů a konzultantů na stáže na zahraničních institucích.

Klíčová by v této oblasti měla být především internacionalizace stávajících, v češtině realizovaných studijních programů. Znamenalo by to zařadit do kurikula více povinných předmětů realizovaných v cizím jazyce (nejlépe v angličtině) a přednášky zahraničních hostů (např. semestrální bloková výuka online). Zvláštní podpora by měla být věnována disertačním projektům s mezinárodním rozměrem (např. srovnávací výzkumy realizované doktorandy z různých zemí). V tvůrčí činnosti by se mělo jednat především o orientaci na mezinárodní prostředí (posílení publikační činnosti s mezinárodním dopadem).

Další důležitý bod v podpoře internacionalizace by se měl týkat administrativního a organizačního zázemí. Všechny studijní předpisy by měly být převedeny do angličtiny. U administrativních pracovníků by mělo docházet k rozšiřování jazykových kompetencí, aby byli schopni samostatně provádět veškeré administrativní úkony v angličtině a aby byli schopni poskytnout podporu zahraničním studujícím.

Mělo by také docházet k prohlubování mezinárodní zkušenosti garantů studijních programů, školitelů, konzultantů i vedoucích administrativních pracovníků (zahraniční stáže a studijní pobyty, letní školy, popř. mezinárodní konference zaměřené na doktorská studia a management vědy).

Vedle výše zmíněného je důležité posílit propagaci cizojazyčných doktorských programů na PdF MU u cílové skupiny potenciálních uchazečů ze zahraničí. Předpokladem úspěšné propagace doktorského studia v zahraničí je existence kvalitních webových stránek v angličtině a dalších nástrojů propagace. Současně bude potřeba zahraničním studujícím zabezpečit přístup ke všem klíčovým dokumentům týkajících se doktorského studia v angličtině. Vzhledem k tomu, že jsou cizojazyčné programy pro zahraniční studující zpoplatněny, je potřeba nastavit jasná a transparentní pravidla tohoto financování kodifikovaná v opatření děkana.

D) Realizační rozměr

Současný stav

Realizační rozměr se týká forem, v nichž se odehrávají vzdělávací, výzkumné, internacionalizační a další aktivity DS. Na Pedagogické fakultě MU se DS realizuje na základě akreditovaného kurikula, které je doplněno průřezovou nabídkou postupně se rozvíjející (post)doktorandské školy. Studijní a zkušební řád MU vymezuje požadavky na jednotlivé aktéry DS a související pravidla. Ty nacházejí svoji konkretizaci ve Směrnice děkana č. 5/2019. Realizaci doktorského studia dále podporují vybrané stipendijní programy.

Zastřešujícím cílem je vytvářet podmínky, aby DS mohlo probíhat kvalitně a efektivně. V návaznosti na kvalitu a rozvoj budou studijní programy každoročně evaluovány oborovou radou, která navrhne záměr rozvoje pro další období. Zároveň se počítá s periodickou evaluací doktorských programů jako součástí hodnocení vědy (v rámci Metodiky 17+ a vnitřního institucionálního hodnocení MU).

Možnosti zlepšení

Jednou z priorit by měla být motivace studujících k podávání kvalitních výstupů a k včasnému dokončení studia v jeho standardní době. Studujícím, kteří dlouhodobě nepodávají odpovídající výsledky, pak může být (rozhodnutím oborové rady a na návrh školitele) poníženo či odebráno stipendium, v krajním případě jim může být ukončeno studium pro nesplnění podmínek stanovených v Individuálním studijním plánu. Jako nástroj ohodnocení excelentních výkonů studujících slouží stipendium pro talentované doktorandy, kromě toho by měla být doktorandům otevřená možnost ucházet se i o další formy stipendijní podpory. Součástí podmínek pro zajištění studijní úspěšnosti je zapojování doktorandů do projektů. Práce na projektech pro ně většinou představuje další možný zdroj finanční podpory.

K posilování odborné integrace doktorandů může přispět také vznikající platforma (post)doktorandské školy, která usiluje o identifikaci oblastí podpory začínajícím výzkumníkům a navržení adekvátních nástrojů včetně jejich realizace. Jejím cílem je dále posílit fakultní komunitu začínajících výzkumníků (doktorandů a postdoktorandů) napříč studijními programy. Účelem (post)doktorandské školy je

nabídnout prostor pro vzájemné sdílení (i síťování) a podpořit přirozenou integraci doktorandů a postdoktorandů mezi zkušené výzkumníky. To by mělo přispět ke zlepšení podmínek pro úspěšné DS a úspěšný profesní start po jeho absolvování.

(Post)doktorandská škola cílí na podporu vědeckého, pedagogického, odborného a osobního rozvoje. Jejimi konkrétními nástroji či aktivitami by měly být především metodologické workshopy, vyžádané odborné přednášky, celofakultní doktorandská konference, mentoringový systém, informační podpora prostřednictvím webových stránek, facebooku a pravidelných newsletterů a další specifické aktivity.

Otevřené otázky namísto závěru

- Jak nejlépe přistoupit k záměru akreditovat integrovanou didaktiku společenských věd a integrovanou didaktiku STEM? Bylo by vhodné k tomu využít některý ze stávajících doktorských programů fakulty?
- Jaký zvolit přístup vzhledem k přeměně doktorského oboru Sociální pedagogika na program? Zachovat tento obor jako samostatný (s ohledem na ambice fakulty dosahovat v budoucnosti na akreditační práva pro habilitace a profesury přímo v oboru Sociální pedagogika; v ČR prozatím tato možnost neexistuje)? Nebo usilovat o sloučení oboru Sociální pedagogika s programem Školní pedagogika a vydat se cestou úpravy obsahové koncepce a nového akreditování?
- Jeví se jako žádoucí / perspektivní uvažovat i o jiném profesním vyústění doktorátu z pedagogiky / didaktiky, než je akademické? Pokud ano, jaké typy profesního vyústění a jaké profily absolventa lze považovat za relevantní a trvale udržitelné?
- Jaký postoj zaujmout k současnému trendu přiklánět doktorská studia poměrně jednostranně k výzkumné roli a ztrácet ze zřetele jejich potenciál pro vzdělávací a společenskou roli vysoké školy?
- Jak vhodně vyvažovat pojmání doktorského studia v individualizovaném modelu „mistr-novic“ s přístupem, který více zdůrazňuje kolektivní odpovědnost vůči doktorandům z úrovně fakulty jako celku? Jaké úlohy by v tomto kontextu měla sehrávat vznikající (post)doktorandská škola?

Použitá literatura

Pechar, H. (2008). „Doktorat neu“ – ein österreichischer Blick auf eine europäische Reformdebatte. In B. Kehm (ed.), *Hochschule im Wandel. Die Universität als Forschungsgegenstand* (pp. 319–334). Frankfurt: Campus.

Na základě podkladů z diskusních skupin na PdF MU editoval Tomáš Janík (30. 11. 2020)